

Lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle

Asia: Kansalaisaloite KAA 2/2017, Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta

Suomen Geronomiliitto ry tarkastelee Kansalaisaloitetta KAA2/2017 ikääntyneen väestön ja heidän parissaan toimivien ammattilaisten näkökulmasta. Suomen Geronomiliitto korostaa palliatiivisen hoidon sekä saattohoidon kehittämistä ja turvaamista myös ikääntyneille ympäri Suomen. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä terveydenhuollon henkilökunnan asemaan ja oikeuksiin liittyen eutanasiaan.

Suomen Geronomiliitto pitää ensiarvoisen tärkeänä palliatiivisen hoidon sekä saattohoidon kehittämistä. Palliatiivinen hoito ja saattohoito on maassamme yleisesti hyvällä tasolla, mutta sen kattavuudessa on alueellisia ja paikallisia eroja. Saattohoito kohdistuu usein vaikeasti sairaisiin ja nuorempiin henkilöihin, mutta valitettavan usein iäkkäät kuolevat jäävät vaille laadukasta saattohoitoa. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon osaamista tulee vahvistaa etenkin perustason hoito- ja hoivapalveluissa, joissa ikääntyneitä kuolevia usein hoidetaan. Lisäksi ikääntyneiden kohdalla tulee kiinnittää huomiota asianmukaiseen kivunlievitykseen ja hoidettavan yksilöllisiin toiveisiin sekä ottaa tarvittaessa huomioon mahdollisuus palliatiiviseen sedaatioon.

Suomen Geronomiliitto toivoo, ettei eutanasiaan liittyvällä keskustelulla luoda yhteiskuntaan sellaista henkeä, että ikääntyneet olisivat taakka ja taloudellinen rasite. Ikääntyminen ja siihen liittyvä kasvava avun tarve tulee nähdä normaalina ja sallittuna. Kenenkään ei tulisi tuntea häpeää tai turvattomuutta tarvitessaan toisten henkilöiden apua elämän loppuvaiheessa. Vanhuspalveluissa ikääntyneiden sekä muistisairaiden hoito järjestetään pääosin kotiin kotihoidon ja muiden tukipalveluiden keinoin. Saattohoitoa toteutetaan yhä enenevässä määrin ikääntyneen omassa kodissa. Suomen Geronomiliitto pyytää huomioimaan, että ikääntyneiden kotona toteutettavaa saattohoitoa ja siihen liitettäviä palveluita sekä kotihoidon henkilöstön osaamista kehitetään niin, että inhimillinen ja arvokas kuolema voi toteutua.

Hoitotestamenti mahdollistaa toiveen kirjaamisen potilastietojärjestelmään

Kansalaisaloitteessa KAA 2/2017 painotetaan, että toive eutanasiasta tulee esittää ja sen tarve arvioida lähellä kuolemaa. Tällöin eutanasiaa toivovan henkilö ei saa olla psyykkisesti tai kognitiivisesti kykenemätön tekemään päätöstä. Dementoivat sairaudet ovat kuolemaan johtavia sairauksia, joihin liittyy oireiden laaja kirjo. Osaan näistä liittyy myös vaikeita somaattisia oireita, joita on loppuvaiheessa vaikea hoitaa. Esimerkiksi Huntingtonin tauti johtaa kognition heikentymisen lisäksi lihasten surkastumaan ja hengityksen vaikeutumiseen. Näissä tilanteissa, joissa kivulias ja vaikeaoireinen kuolema on vääjäämätön, ei henkilöllä olisi kansalaisaloitteen mukaan etukäteen oikeutta ilmaista toiveitaan kuolinavusta.

Tämä ehto rajaisi ulos dementoivia sairauksia sairastavat henkilöt sekä hoitotestamentin ja edunvalvontavaltuutuksen avulla tehdyt eutanasiatoiveet. Suomen Geronomiliitto näkee juridisesti tarkoin ja oikein kirjatun hoitotestamentin vaihtoehtona yksilön mahdollisuudesta esittää toive kuolinavusta tietyissä sairauksissa, joihin todistettavasti liittyy huomattavaa kärsimystä ja kipua. Hoitotestamentin kirjoitushetkellä yksilön tulisi olla hoitavan lääkärin mukaan todistetusti oikeustoimikelpoinen ja näin ollen kykenevä ymmärtämään hoitotestamenttiin kirjatun toiveen.

Hoitohenkilökunnan oikeudet ja juridinen turva selkeytettävä

Eutanasian liittyvässä keskustelussa tulee huomioida myös terveydenhuollon henkilökunnan asema ja oikeudet sekä niihin liittyvä lainsäädäntö. Kansalaisaloitteessa mainitaan, että terveydenhuollon henkilökunnalla olisi oikeus kieltäytyä antamasta kuolinapua. Tämä on ristiriidassa jo olemassa olevan lainsäädännön kanssa, jonka mukaan terveydenhuollon henkilökunta ei voi kieltäytyä toimenpiteistä vedoten omaan vakaumukseensa.

Mikäli eutanasia laillistetaan, tulee samalla tarkastella terveydenhuollon henkilökunnan oikeusturvaa. Suomen lainsäädännön mukaan ihmishengen riistäminen on rikos, mikä pätee myös eutanasiaan. Mikäli syyttämättä jättämisen päätös tehdään vasta kuoleman jälkeen, on henkilökunnan asema turvattava juridisesti.

Suomen Geronomiliitto ry

Satu Spets, puheenjohtaja